

Vzpomínka na Zdeňka Řeháka

Tomáš BARTONIČKA

Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Kotlářská 2, 61137 Brno

Dne 11. prosince 2023 nás nečekaně opustil doc. RNDr. Zdeněk ŘEHÁK, Ph.D. ve věku nedožitých sedmdesáti let. Zoologickou komunitu tak opustil oblíbený učitel, vertebratolog, který zasvětil svůj život faunistickému monitoringu netopýrů a drobných zemních savců. Upřímně se radoval z přírodních tajemství a do pokročilého věku si udržel chlapecké nadšení z jejich odhalování. Zdeněk ŘEHÁK se narodil 16. září 1954 v Ostravě-Vítkovicích, vystudoval učitelství na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity (tehdy University Jana Evangelisty Purkyně) v Brně, obor biologie-chemie. Diplomovou práci vypracoval na Katedře zoologie a antropologie a obhájil ji v roce 1978, následujících 10 let učil na gymnáziu v Hlučíně. Nastoupil na Katedru zoologie a ekologie PřF UJEP v roce 1989 na místo odborného asistenta. V roce 1996 obhájil doktorskou disertační práci věnovanou letové aktivitě netopýrů v Moravském krasu a v roce 2004 se habilitoval a získal akademický titul docent. Ihned po nástupu na univerzitu začal přednášet Zoologii obratlovců pro učitelské obory a po odchodu profesora Jiřího GAISLERA do důchodu také kurz Systém a evoluce obratlovců. Mezi studenty byl velmi oblíbený, byl výborný vypravěč, což úspěšně využíval ve svých přednáškách. Dovedl také studenty zaujmout svým vztahem k terénní zoologii a řadu studentů k ní tak přivedl prostřednictvím terénních exkurzí i vlastním terénním výzkumem. Badatelské aktivity Zdeněk ŘEHÁK cílil především na faunistické poznání společenstev letounů

doi: 10.37520/lynx.2024.013

či případně drobných zemních savců ve zvláště chráněných územích, např. v CHKO Poodří, CHKO Litovelské Pomoraví, v Biosférické rezervaci Dolní Morava nebo později v Krkonošském národním parku. V letech 2015–2017 působil současně jako vedoucí Katedry biologie na Pedagogické fakultě MU. Na Přírodovědecké fakultě MU na Ústavu botaniky a zoologie působil až do roku 2022, kdy odešel do důchodu.

Je to už tři desetiletí, co jsme se potkali poprvé. Já jsem byl student gymnázia a měl jsem možnost účastnit se odchytů netopýrů v Českém ráji pořádaných přáteli ze ZO ČSS Barbastellus. Na vícedenní akci tenkrát přijela řada etablovaných chiropterologů. Dodnes si pamatuji můj první rozhovor se Zdeňkem na břehu rybníka Věžáku. Zdeněk v tu dobu pracoval již na Masarykově univerzitě jako odborný asistent, ale měl ale za sebou desetiletou kariéru středoškolského profesora a snad proto jsme si dobře porozuměli. Když jsem navíc zjistil, že se věnuje výzkumu netopýří aktivity pomocí akustických detektorů, bylo jasné, že se nevidíme naposledy. Po mém nástupu na Univerzitu Palackého v Olomouci jsme se začali vídat pravidelně na terénních výjezdech, které organizoval. Rád jsem se připojoval k jeho výzkumům v Litovelském Pomoraví nebo v Poodří. Bylo to příjemné vyvážení zimních sčítání netopýrů v Jeseníkách, na kterých jsme se též pravidelně setkávali i s kolegy z Polska. Zdeněk byl terénní výzkumník každým coulem, bavilo ho předávat poznatky lidem kolem sebe, ať již studentům nebo nadšencům, kteří se kolem něho časem soustředili. Oslovily ho možnosti nekontaktního akustického monitoringu netopýrů a tyto metody nakažlivě šířil do svého okolí. Společně s Janem ZUKALEM z Ústavu biologie obratlovců AV ČR se tak stal velmi uznávaným odborníkem v terénním akustickém monitoringu letounů. Klasické metody pěších liniových transektů dále kreativně rozvíjel například doplněním o cyklopřesuny mezi lokalitami případně transekty od hospody k hospodě. S Honzou ZUKALEM zorganizovali několik seminářů zaměřených na terénní akustický výzkum a práci s detektory a analýzou nahrávek ve speciálních počítačových programech. I přes velký entusiasmus, s jakým akustický výzkumu zpřístupňoval všem, kteří o něj projevíli zájem, se mu nepodařilo vytvořit širokou základnu dostatečně erudovaných odborníků schopných druhové identifikace letounů na základě nahrávek. Na druhou stranu se mu podařilo zájem o akustiku podnítit u několika jednotlivců, kteří dodnes patří mezi propagátory tohoto metodického přístupu se všemi výhodami i nedostatky.

Zažili jsme spolu nespočet terénních výjezdů, nudných určitou vědeckou rutinou vyžadující opakování terénních měření, ale také pěkně dobrodružných. Dodnes vzpomínám, jak jsme natahovali síť k odchytu netopýrů pomocí nafukovacího člunu přes Kyjovku a množství menších vodotečí u jihomoravského Soutoku. Zdeněk mě pravidelně přetahoval od jednoho břehu k druhému a já vybíral na vratké loďce netopýry ze sítě. Z vratké situace se brzy stala situace sice stabilní, ale poměrně vlhká.

Přestože v následujících letech došlo k přeorientování výzkumných směrů od studia biodiverzity ke koevolučním a koadaptačním aspektům, Zdeněk se od klasického ekologického monitoringu a výzkumu založeném na pozorování nikdy příliš nevzdálil. Snad právě proto vždy uvítal možnost terénního výzkumu v souvislosti s ochránářskou problematikou. Věnoval se terénním výzkumům diverzity netopýřích společenstev v různých typech biotopů, lesních fragmentech nebo v mokřadech. Nadále monitoroval netopýří společenstva v tradičně zkoumaných lokalitách jakými jsou jeskyně Moravského krasu, štoly Hrubého Jeseníku a zejména pak Hranická propast. Výzkumům netopýrů Hranické propasti věnoval 20 let života. Organizoval zde pravidelné odchyty netopýrů do sítě ve snaze odhadnout početnost reprodukční kolonie netopýra velkého (*Myotis myotis*), jediné kolonie tohoto druhu v České republice využívající podzemní úkryt. Prostor (jeskyni Rotunda), kterou kolonie využívá, je přístupný pouze pro

speleopotápěče. Zdeněk s nimi úzce spolupracoval a získal z kolonie různý výzkumný materiál (trus pro potravní analýzy, kadávery netopýrů nebo mikroklimatické parametry). Pořádal zde také řadu osvětových akcí ve snaze upozornit na význam a jedinečnost lokality širokou veřejnost. Společnými silami jsme k výletovému otvoru z jeskyně dokonce nainstalovali na několik let kameru, pomocí níž bylo možno početnost netopýrů v kolonii odhadnout lépe než pomocí odchytů. Pravidelný monitoring Hranické propasti vedl též k doposud jedinému nálezu létavce stěhovavého (*Miniopterus schreibersii*) v České republice. V pozdějších letech se svými studenty prováděl kamerový monitoring chování reprodukčních kolonií netopýrů velkých i v tradičních úkrytech na půdách budov. Z ochrannářských témat ho patrně nejvíce zaujala problematika větrných elektráren. Z počátku ve dvou a později i s našimi studenty jsme realizovali řadu terénních šetření kolem již stojících nebo plánovaných větrných elektráren. Jednalo se o intenzivní akustický výzkum, který vyústil v publikaci Metodického pokynu zahrnujícího i některá omezující doporučení pro provoz větrných elektráren. Velkou výzvou byl akustický monitoring na stacionárních stanovištích. Spojovali jsme detektory se záznamníky, abychom docílili nahrávek delších než několik minut, jak bylo v té době obvyklé. Dnes to zní úsměvně, ale tenkrát byly dostupné jen SD karty s kapacitou pod 2 GB. Těch jsme za jednu noc naplnili několik. Přestože se nahrávky následně analyzovaly ručně, byl to takový předstupeň dnešním automatickým detektorům, které dnes nahrávají třeba měsíc bez přerušení. Dramatické byly snahy získat nahrávky z výšky rotorů elektráren. Přišel jsem s nápadem plnit balóny směsí helia, které vynesou tehdy poměrně těžké nahrávací sestavy do výšky přes 100 m. Ukázalo se však, že rychlé letní bouřky takovým experimentům nepřejí. Pak jsme v lepším případě hledali balónové sestavy v blízkých větrolamech, v horším případě jsme viděli jen vzdálená zajiskření. Zdeněk se účastnil jednání a konferencí organizovaných Českou společností pro větrnou energii (ČSVE) a Ministerstvem životního prostředí, na kterých přednášel nové poznatky a upozorňoval na rizika provozu větrných turbín s ohledem na mortalitu netopýru.

V 90. letech minulého století bylo překvapeno mnoho evropských chiropterologů rozdělením tehdy jediného druhu netopýra hvízdavého s.l. na druhy dva a novou definicí netopýra nejmenšího (*Pipistrellus pygmaeus*). Bylo to pochopitelně něco velmi neobvyklého, aby se v dokonale probádané Evropě ukázalo, že druh, o kterém byly napsány stovky publikací jsou vlastně druhy dva. Do výzkumu nově vymezených druhů se zapojili i čeští netopýrologové a tedy i Zdeněk ŘEHÁK. Z následujících vědeckých projektů vzniklo mnoho zajímavých článků řešících prostorovou distribuci obou druhů, jejich potravní a echolokační chování, rozdíly v jejich úkrytových strategiích apod. Bohužel však Zdeňkem organizovaný systematický monitoring rozšíření obou druhů publikován nikdy nebyl. Při sběru dat o netopýřích koloniích jsme s sebou vozili i velký stan, kde jsme nahrávali echolokační signály samic ve standardizovaných podmínkách. Stan však budil velkou pozornost místních obyvatel, zejména pokud nebylo možno postavit stan někde ve skrytu, ale nebylo jiného rovného a dostatečně prostorného místa než na návsi před kostelíkem. Cest se stanem jsme si užili i do okolních zemí, z nichž rozhodně nejvydařenější byla cesta na Ukrajinu. Již na hraničním přechodu mezi Slovenskem a Ukrajinou nám v dlouhé noční koloně zcizili z auta tabulku SPZ. To jsme zjistili až ráno následujícího dne. Následujících 14 dní bylo určováno pouze dvěma časovými fázemi, časem, kdy jsme se přesouvali mezi lokalitami, prováděli noční výzkumy a časem, kdy jsme na policejních stanicích vysvětlovali absenci tabulky na našem vozidle. Snadná uplatitelnost policistů nám však umožňovala pronikat dále na východ. Nicméně bylo brzy zřejmé, že naše původní ambice vzorkovat netopýří kolonie v okolí Charkova musíme opustit. Při návratu, těsně před přejezdem hranic se Slovenskem nás v noci zastavila příopílá policejní hlídka. Zde jsem zjistil, že při některé z předchozích kontrol

mi policisté nevrátili řidičský průkaz. Bylo jich mnoho, a tak nemělo smysl řešit, kde se tak stalo. Naneštěstí jsem auto řídil právě já a s Peterem KAŇUCHEM z Ústavu ekologie lesa SAV ve Zvoleně, který se tohoto skvělého tažení účastnil také, nás vodkou posilněná hlídka odvelela do stavební buňky, kde měli základnu. Zdeněk spokojeně pospával v autě nic netuše. Nastalo dlouhé vyostřené hádání s policisty. Jelikož jsme se však s Peterem dlouho nevraceli, Zdeněk se vydal za námi, najít nás bylo patrně snadné, domek se musel otřásat řevem a ostrým častováním. Co následovalo, mě naprosto šokovalo. Zdeněk vešel dovnitř a beze slova začal na stolek před policistou zaboreného v křesle sázet jednu ukrajinskou hřivnu po druhé a po očku se díval, co na to policista. Vysázal jich přesně 17. To nebylo tenkrát v přepočtu ani 30 Kč. Policista mávl rukou a všichni tři jsme zcela nepochopitelně po více než hodinové hádce odjeli.

Zdeněk ŘEHÁK nikdy nepřijal hon za impakty a soudobý tlak na vědeckou produktivitu, stejně tak usilovně bojoval proti úřednímu šimlovi. Nade vše si cenil právě sociálního pozadí vědy, užíval si práce se studenty a možnosti rozjímát nad vědou u oroseného püllitru. Snad právě proto byl dlouholetým spoluorganizátorem konference Zoologické dny, která byla v covidových letech raději zcela zrušena, než aby byla ochuzena o sociální rozměr večerního posezení a taneční zábavy, kde začínající vědci a studenti měli možnost poznat, že řada akademiků jsou také jen lidé. Zdeněk byl pro mnohé studenty a spolupracovníky nenahraditelným učitelem, který uměl nejen nadchnout pro vědecké cíle, ale také svému okolí ukazoval, jak jsou ve vědě důležité přátelské vztahy přetvářející pouhou práci v životní uspokojení. Jeho pohled na životní hodnoty nám bude chybět.

Publikace Zdeňka Řeháka

- ŘEHÁK Z., 1992: Zimní výskyt netopýrů (Chiroptera) na Hlučínsku (okres Opava) v letech 1984–1990. *Časopis Slezského Zemského Muzea, Série A, Vědy Přírodní* [Opava], **41**(2): 217–237.
- ŘEHÁK Z. & FORAL M., 1992: The first winter record of *Pipistrellus nathusii* (Chiroptera: Vespertilionidae) in Czechoslovakia. *Myotis* [Bonn], **30**: 119–122.
- ŘEHÁK Z., 1994: Albinismus u netopýrů. *Živa* [Praha], **42**(4): 183–184.
- ŘEHÁK Z., 1994: Report on a grey colouration in the Daubenton's bat, *Myotis daubentonii* (Chiroptera: Vespertilionidae). *Časopis Slezského Zemského Muzea, Série A, Vědy Přírodní* [Opava], **43**(1): 95–96.
- ŘEHÁK Z., ZUKAL J. & KOVAŘÍK M., 1994: Long- and short-term changes in the bat community of the Kateřinská cave (Moravian karst) – a fundamental assessment. *Folia Zoologica* [Brno], **43**(4): 425–436.
- ZIMA J., KOVAŘÍK M., GAISLER J., ŘEHÁK Z. & ZUKAL J., 1994: Dynamics of the number of bats hibernating in the Moravian Karst in 1983 to 1992. *Folia Zoologica* [Brno], **43**(2): 109–119.
- ZUKAL J., ŘEHÁK Z. & MACHOLÁN M., 1994: Abnormal coloration in Bechstein's bat, *Myotis bechsteini*. *Folia Zoologica* [Brno], **43**(3): 281–283.
- KIRCHNER K. & ŘEHÁK Z., 1995: K zimování netopýrů v podzemních prostorech v okolí Vsetína. *Speleo* [Praha], **19**: 33–35.
- ŘEHÁK Z., 1996: Netopýři Hlučínska a jejich ochrana. Pp. 102–109. In: ANONYMUS (ed.): *Sborník článků a příspěvků z konference "Příroda Hlučínska". Besedník (Kravařské Noviny)*, příloha **3**: 1–98.
- ŘEHÁK Z. & BENEŠ B., 1996: Contribution to roost ecology of *Myotis brandti* (Mammalia: Chiroptera) in the Czech Republic and Slovakia. *Acta Societatis Zoologicae Bohemicae* [Praha], **60**(1): 51–56.
- ŘEHÁK Z., ZUKAL J. & GAISLER J., 1996: Contribution to the knowledge of distribution of *Myotis dasycneme* (Mammalia: Chiroptera) in the Czech Republic. *Acta Societatis Zoologicae Bohemicae* [Praha], **60**(2–3): 199–205.
- BAROŇ I. & ŘEHÁK Z., 1997: K problematice zimování vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*) na Vsetínsku. *Zpravodaj Okresního Vlastivědného Muzea ve Vsetíně*, **1**: 3–12.
- ŘEHÁK Z., 1997: Trendy ve vývoji početnosti netopýrů ve střední Evropě. *Vespertilio* [Praha & Revúca], **2**: 81–176.

- ZUKAL J., POKORNÝ M. & ŘEHÁK Z., 1997: Relativní početnost a aktivita netopýrů v okolí jaderné elektrárny Dukovany. *Vespertilio* [Praha & Revúca], 2: 105–112.
- BRYJA J. & ŘEHÁK Z., 1998: Diet composition of two owl species in the Odra river floodplain (Czech Republic). *Buteo* [Praha], 10: 97–102.
- BRYJA J. & ŘEHÁK Z., 1998: Community of small terrestrial mammals (Insectivora, Rodentia) in dominant habitats of the Protected Landscape Area of Poodří (Czech Republic). *Folia Zoologica* [Brno], 47(4): 249–260.
- BRYJA J. & ŘEHÁK Z., 1998: Drobní savci CHKO Poodří a blízkého okolí: I. Insectivora, Rodentia. *Časopis Slezského Zemského Muzea, Série A, Vědy Přírodní* [Opava], 47(2): 123–131.
- GAISLER J. & ŘEHÁK Z., 1998: Diplomové a doktorandské práce z teriologie, obhájené na Přírodovědecké fakultě MU v Brně, část II. *Lynx, n. s.* [Praha], 29: 103–104.
- GAISLER J., ZUKAL J., ŘEHÁK Z. & HOMOLKA M., 1998: Habitat preference and flight activity of bats in a city. *Journal of Zoology* [London], 244: 439–445.
- ŘEHÁK Z., 1998: Faunistický přehled netopýrů moravsko-slezské části Karpat (Česká republika) I. *Vespertilio* [Praha & Revúca], 3: 111–240.
- ŘEHÁK Z. & BRYJA J., 1998: Drobní savci CHKO Poodří a blízkého okolí: II. Chiroptera. *Časopis Slezského Zemského Muzea, Série A, Vědy Přírodní* [Opava], 47(2): 133–142.
- ZUKAL J., POKORNÝ M. & ŘEHÁK Z., 1998: Netopýři v oblasti vlivu jaderné elektrárny Dukovany. *Přírodovědný Sborník Západomoravského Muzea v Třebíči*, 36: 17–22.
- BRYJA J. & ŘEHÁK Z., 1999: Drobní zemní savci na území CHKO Poodří. Pp. 104–108. In: NEUSCHLOVÁ Š. (ed.): *Poodří – současné výsledky výzkumu v Chráněné oblasti Poodří*. Spolek přátel Poodří, Ostrava, 115 pp.
- ŘEHÁK Z. & GAISLER J., 1999: Long-term changes in the number of bats in the largest man-made hibernaculum of the Czech Republic. *Acta Chiropterologica* [Warszawa], 1(1): 113–123.
- KOVAŘÍK M., ZUKAL J. & ŘEHÁK Z., 2000: Aktivita netopýrů v Moravském krasu. *Estavela*, 2(4): 5–6.
- ŘEHÁK Z., 2000: Central European bat sounds. *Nietoperze* [Wrocław], 1(1): 29–37.
- ŘEHÁK Z. & BRYJA J., 2000: Drobní zemní savci (Insectivora, Rodentia) mokřadních ekosystémů údolních niv řek Odry, Moravy a Dyje. Pp. 251–258. In: KOVAŘÍK P. & MACHAR I. (eds.): *Mokřady 2000*. Správa CHKO ČR a Český Ramsarský výbor, Olomouc, 276 pp.
- ŘEHÁK Z., ELEDER P. & GAJDOŠÍK M., 2000: Příspěvek k poznání fauny netopýrů v CHKO Žďárské vrchy. Pp. 93–98. In: HROUDA V. (ed.): *Sborník referátů z konference “Žďárské vrchy v čase a prostoru”. Skalský Dvůr, 19.–20. 10. 2000, CHKO Žďárské vrchy*. Sphagnum – ekologická společnost ve spolupráci se Správou CHKO Žďárské vrchy, Žďár nad Sázavou, 179 pp.
- GAISLER J. & ŘEHÁK Z., 2001: Netopýři zimující v jeskyních v údolí Řičky u Ochozu (Moravský kras). *Vespertilio* [Praha & Revúca], 5: 111–114.
- ŘEHÁK Z., 2001: Letouni (Chiroptera). Pp. 251–254. In: PAVELKA J. & TREZNER J. (eds): *Příroda Valašska (okres Vsetín)*. ČSOP ZO 76/06 Orchidea a Okresní úřad Vsetín, Vsetín, 504 pp.
- ŘEHÁK Z., 2001: Netopýři zimující v opuštěných bunkrech Hlučínska a Opavska. *Vespertilio* [Praha & Revúca], 5: 257–263.
- ŘEHÁK Z., 2001: The proposal of a modification of bat-detecting in the field. *Nietoperze* [Wrocław], 2(2): 209–212.
- ŘEHÁK Z. & BAROŇ I., 2001: Detecting of flight activity of lesser horseshoe bats, *Rhinolophus hipposideros*, at a cave entrance over a year. *Nietoperze* [Wrocław], 2(2): 202–209.
- ŘEHÁK Z. & GAISLER J., 2001: Netopýři zimující ve štolách pod Jelení cestou u Malé Morávky v Jeseníkách. *Vespertilio* [Praha & Revúca], 5: 265–270.
- ZUKAL J., KOVAŘÍK M., ŘEHÁK Z. & BERKOVÁ H., 2001: Početnost netopýrů zimujících ve dvou jeskyních v severní části Moravského krasu a její dlouhodobé změny. *Vespertilio* [Praha & Revúca], 5: 321–328.
- BARTONIČKA T., ŘEHÁK Z., WOLF P. & BRYJA J., 2002: Drobní savci CHKO Litovelské Pomoraví. Část 1. Netopýři – Chiroptera. *Lynx, n. s.* [Praha], 33: 35–46.
- BRYJA J. & ŘEHÁK Z., 2002: Další doklady současné expanze areálu myšice temnopásé (*Apodemus agrarius*) na Moravě. *Lynx, n. s.* [Praha], 33: 69–77.

- BRYJA J., ŘEHÁK Z., VERMOUZEK Z., WOLF P. & BARTONIČKA T., 2002: Drobní savci CHKO Litovelské Pomoraví. Část 2. Hmyzožravci a hlodavci. *Lynx*, n. s. [Praha], **33**: 79–87.
- GAISLER J., ŘEHÁK Z. & BARTONIČKA T., 2002: Mammalia: Chiroptera. Pp. 139–149. In: ŘEHÁK Z., GAISLER J. & CHYTIL J. (ed.): *Vertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia*, **106**: 1–162.
- MIKÁTOVÁ B. & ŘEHÁK Z., 2002: Amphibia and Reptilia. Pp. 51–61. In: ŘEHÁK Z., GAISLER J. & CHYTIL J. (ed.): *Vertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia*, **106**: 1–162.
- ŘEHÁK Z., 2002: Brief history of bat-research in the Czech part of the Sudetes. Pp. 7–14. In: FURMAN-KIEWICZ J. & KOKUREWICZ T. (eds.): *Przyroda Sudetów Zachodnich. Supplement 2. The Bats of the Sudetes*. Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze, Jelenia Góra, 87 pp.
- ŘEHÁK Z. & BAROŇ I., 2002: Netopýři Hranické propasti. Pp. 24–25. In: JUREČKA J. (ed.): *Hranická propast – průvodce Národní přírodní rezervaci Hůrka s nejhlubší českou propastí*. Český svaz ochránců přírody, Valašské Meziříčí, 62 pp.
- ŘEHÁK Z. & KOUBEK P., 2002: Mammalia: Carnivora, Lagomorpha and Artiodactyla. Pp. 151–160. In: ŘEHÁK Z., GAISLER J. & CHYTIL J. (eds.): *Vertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia*, **106**: 1–162.
- ŘEHÁK Z., GAISLER J. & CHYTIL J. (eds.): *Vertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia*, **106**: 1–162.
- ŘEHÁK Z., LUČENIČOVÁ Š. & NESVADBOVÁ J., 2002: Mammalia: Insectivora and Rodentia. Pp. 121–137. In: ŘEHÁK Z., GAISLER J. & CHYTIL J. (ed.): *Vertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia*, **106**: 1–162.
- LUČENIČOVÁ Š. & ŘEHÁK Z., 2003: Výskyt drobných savců na území Biosférické rezervace Dolní Morava (rozšířená Biosférická rezervace Pálava). Část I. Hmyzožravci a hlodavci. *Lynx*, n. s. [Praha], **34**: 65–78.
- POKORNÝ M., BERKOVÁ H., GAISLER J., ŘEHÁK Z. & ZUKAL J., 2003: Letní výskyt netopýřů v lidských stavbách v Moravském krasu a širším okolí. *Vespertilio* [Praha & Revúca], **7**: 161–168.
- ŘEHÁK Z. & BRYJA J., 2003: Vzpomínka na Bohuslava Beneše. *Lynx*, n. s. [Praha], **34**: 237–238.
- ŘEHÁK Z., CHYTIL J., BARTONIČKA T. & GAISLER J., 2003: Výskyt drobných savců na území Biosférické rezervace Dolní Morava (rozšířená Biosférická rezervace Pálava). Část II. Netopýři – Microchiroptera. *Lynx*, n. s. [Praha], **34**: 181–203.
- ZUKAL J., ŘEHÁK Z. & KOVAŘÍK M., 2003: Netopýři Sloupsko-šošůvských jeskyní (Moravský kras). *Lynx*, n. s. [Praha], **34**: 205–220.
- BARTONIČKA T. & ŘEHÁK Z., 2004: Flight activity and habitat use of *Pipistrellus pygmaeus* in the floodplain forest. *Mammalia* [Paris], **68**(4): 365–375.
- BARTONIČKA T. & ŘEHÁK Z., 2005: Variability in echolocation calls of *Pipistrellus pygmaeus* (Chiroptera: Vespertilionidae) during search flight in different habitats. *Acta Theriologica* [Warszawa], **50**(2): 145–160.
- DUNGEL J. & ŘEHÁK Z., 2005: *Atlas ryb, obojživelníků a plazů České a Slovenské republiky*. Academia, Praha, 181 pp.
- ŘEHÁK Z., 2005: Distributional status of *Nyctalus leisleri* in the Czech Republic. *Nyctalus* (N. F.) [Berlin], **3–4**: 337–343.
- ŘEHÁK Z. & ZUKAL J., 2005: The 70th Birthday of Professor Jiří Gaisler, D.Sc. *Bat Research News* [Steuben], **46**: 35–36.
- ZUKAL J., BERKOVÁ H. & ŘEHÁK Z., 2005: Activity and shelter selection by *Myotis myotis* and *Rhinolophus hipposideros* hibernating in the Kateřinská cave (Czech Republic). *Mammalian Biology* [Jena], **70**(5): 271–281.
- BEDNÁŘOVÁ J., ZUKAL J. & ŘEHÁK Z., 2006: Rozšíření netopýra velkouchého (*Myotis bechsteinii*) v České republice. *Vespertilio* [Praha & Revúca], **9–10**: 9–26.
- GAISLER J., ŘEHÁK Z. & ZUKAL J., 2006: Výzkum netopýřů v Moravském krasu: historie a současný stav. *Vespertilio* [Praha & Revúca], **9–10**: 75–85.

- ŘEHÁK Z., 2006: Areal and altitudinal distribution of bats in the Czech part of the Carpathians. *Lynx, n. s.* [Praha], **37**(1): 201–228.
- ŘEHÁK Z. & BAROŇ I., 2006: Netopýři Hranické propasti. Pp. 37–38. In: JUREČKA J. (ed.): *Hranická propast – průvodce Národní přírodní rezervací Hůrka s nehlubší českou propastí*. ZO ČSOP Valašské Meziříčí, Valašské Meziříčí, 62 pp.
- ŠUHAI J. & ŘEHÁK Z., 2006: Savci (Mammalia) PP Hraniční meandry Odry. *Poodří, Časopis Obyvatel Horní Odry* [Ostrava], **1**: 39–42.
- ZUKAL J. & ŘEHÁK Z., 2006: Flight activity and habitat preference of bats in a karstic area, as revealed by bat detectors. *Folia Zoologica* [Brno], **55**(3): 273–281.
- BARTONIČKA T. & ŘEHÁK Z., 2007: Influence of the microclimate of bat boxes on their occupation by the soprano pipistrelle *Pipistrellus pygmaeus*: possible cause of roost switching. *Acta Chiropterologica* [Warszawa], **9**(2): 517–526.
- BARTONIČKA T., ŘEHÁK Z. & GAISLER J., 2007: Can pipistrelles, *Pipistrellus pipistrellus* (Schreber, 1774) and *Pipistrellus pygmaeus* (Leach, 1825), foraging in a group, change parameters of their signals? *Journal of Zoology, London*, **272**(2): 194–201.
- KAŇUCH P., HÁJKOVÁ P., ŘEHÁK Z. & BRYJA J., 2007: A rapid PCR-based test for species identification of two cryptic bats *Pipistrellus pipistrellus* and *P. pygmaeus* and its application on museum and dropping samples. *Acta Chiropterologica* [Warszawa], **9**(1): 277–282.
- BARTONIČKA T., BIELIK A. & ŘEHÁK Z., 2008: Roost switching and activity patterns in the soprano pipistrelle, *Pipistrellus pygmaeus*, during lactation. *Annales Zoologici Fennici* [Helsinki], **45**(6): 503–512.
- BARTONIČKA T., ŘEHÁK Z. & ANDREAS M., 2008: Diet composition and foraging activity of *Pipistrellus pygmaeus* in a floodplain forest. *Biologia* [Bratislava], **63**(2): 1–7.
- GAISLER J., ŘEHÁK Z. & BARTONIČKA T., 2008: Změny ve složení a početnosti naší netopýří fauny. *Veronica* [Brno], **22**(3): 16–17.
- ŘEHÁK Z., BARTONIČKA T., BRYJA J. & GAISLER J., 2008: New records of the Alcathoe bat, *Myotis alcathoe* in Moravia (Czech Republic). *Folia Zoologica* [Brno], **57**(4): 465–469.
- BRYJA J., KAŇUCH P., FORNŮSKOVÁ A., BARTONIČKA T. & ŘEHÁK Z., 2009: Low population genetic structuring of two cryptic bat species suggests their migratory behaviour in continental Europe. *Biological Journal of the Linnean Society* [London], **96**(1): 103–114.
- GAISLER J., ŘEHÁK Z. & BARTONIČKA T., 2009: Bat casualties by road traffic (Brno–Vienna). *Acta Theriologica* [Warszawa], **54**(2): 147–155.
- ŘEHÁK Z., 2009: Výzkum netopýřů (Chiroptera) na Jeseníku: historie, současnost a další perspektivy. Pp. 54–64. In: *IX. Svatováclavské česko-polsko-německé setkání v Jeseníku*. Zemský archiv v Opavě – SOKa Jeseník a Vlastivědné muzeum Jeseníka v Jeseníku, Jeseník, 96 pp.
- BARTONIČKA T. & ŘEHÁK Z., 2010: Roost switching and activity pattern of the soprano pipistrelle *Pipistrellus pygmaeus* revealed by radio-tracking. Pp. 277–279. In: HORÁČEK I. & UHRIN M. (eds.): *A Tribute to Bats*. Lesnická práce s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, 400 pp.
- BARTONIČKA T. & ŘEHÁK Z., 2010: Variability of pipistrelle echolocation calls. Can bats, foraging in a group, change parameters of their signals? Pp. 280–281. In: HORÁČEK I. & UHRIN M. (eds.): *A Tribute to Bats*. Lesnická práce s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, 400 pp.
- BARTONIČKA T., GAISLER J. & ŘEHÁK Z., 2010: Microclimate or bat bugs (Cimicidae): possible cause of roost switching by vespertilionid bats. Pp. 274–276. In: HORÁČEK I. & UHRIN M. (eds.): *A Tribute to Bats*. Lesnická práce s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, 400 pp.
- FALKOVÁ L. & ŘEHÁK Z., 2010: Časové změny v aktivitě *Pipistrellus pipistrellus* v blízkosti úkrytu v Hranické propasti (Česká republika). Pp. 75–81. In: ADAMEC M. & URBAN P. (eds.): *Výzkum a ochrana cicavců na Slovensku LX*. SOP SR, Banská Bystrica, 114 pp.
- KAŇUCH P., FORNŮSKOVÁ A., BARTONIČKA T., BRYJA J. & ŘEHÁK Z., 2010: Do two cryptic pipistrelle bat species differ in their autumn and winter roosting strategies within the range of sympatry? *Folia Zoologica* [Brno], **59**(2): 102–107.
- MARTÍNKOVÁ N., BAČKOR P., BARTONIČKA T., BLAŽKOVÁ P., ČERVENÝ J., FALTEISEK L., GAISLER J., HANZAL V., HORÁČEK D., HUBÁLEK Z., JAHELKOVÁ H., KOLAŘÍK M., KORYTÁR L., KUBÁTOVÁ A., LEHOTSKÁ B.,

- LEHOTSKÝ R., LUČAN R., MÁJEK O., MATĚJŮ J., ŘEHÁK Z., ŠAFAŘ J., TÁJEK P., TKADLEC E., UHRIN M., WAGNER J., WEINFURTOVÁ D., ZIMA J., ZUKAL J. & HORÁČEK I., 2010: Increasing incidence of *Geomyces destructans* fungus in bats from the Czech Republic and Slovakia. *Public Library of Science One* [San Francisco], **5**(11; e13853): 1–7.
- REITER A., BARTONIČKA T., LUČAN R. & ŘEHÁK Z., 2010: New records of *Hypsugo savii* in the Czech Republic. *Vespertilio* [Praha & Revúca], **13–14**: 121–125.
- ŘEHÁK Z., 2010: Some faunistic data on the bats of Italy. *Vespertilio* [Praha & Revúca], **13–14**: 113–119.
- ZUKAL J., BERKOVÁ H., ŘEHÁK Z. & KOVAŘÍK M., 2010: Activity and ecological parameters of bat hibernation in caves of the Moravian Karst. Pp. 313–314. In: HORÁČEK I. & UHRIN M. (eds.): *A Tribute to Bats*. Lesnická práce s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, 400 pp.
- DUNEL J. & ŘEHÁK Z., 2011: *Atlas ryb, obojživelníků a plazů České a Slovenské republiky*. 2. vydání. Academia, Praha, 181 pp.
- ŘEHÁK Z. & FALCOVÁ L., 2011: Netopýři Hranické propasti po 10 letech. Pp. 67–68. In: ŠIMEČKOVÁ B. (ed): *Zpřístupněné jeskyně 2010. Ročenka Správy jeskyní České republiky*. Správa jeskyní České republiky, Praha, 162 pp.
- MADEJ J. P., MIKULOVÁ L., GOROŠOVÁ A., MIKULA Š., ŘEHÁK Z., TICHÝ F. & BUCHTOVÁ M., 2013: Skin structure and hair morphology of different body parts in the common pipistrelle (*Pipistrellus pipistrellus*). *Acta Zoologica* [Uppsala], **94**: 478–489.
- FORNŮSKOVÁ A., PETIT E., BARTONIČKA T., KAŇUCH P., BUTET A., ŘEHÁK Z. & BRYJA J., 2014: Strong matrilineal structure in common pipistrelle bats (*Pipistrellus pipistrellus*) is associated with variability in echolocation calls. *Biological Journal of the Linnean Society* [London], **113**(4): 1115–1125.
- ŘEHÁK Z. & ZUKAL J., 2014: Professor Jiří Gaisler, 3 July 1934 – 17 July 2014. *Vespertilio* [Praha & Revúca], **17**: 5–14.
- ZUKAL J., BANDOUCHOVÁ H., BARTONIČKA T., BERKOVÁ H., BRACK V., BRICHTA J., DOLINAY M., JAROŇ K., KOVÁČOVÁ V., KOVAŘÍK M., MARTÍNKOVÁ N., ONDRÁČEK K., ŘEHÁK Z., TURNER G. & PIKULA J., 2014: White-nose syndrome fungus: a generalist pathogen of hibernating bats. *Public Library of Science One* [San Francisco], **9**(5; e97224): 1–10.
- BANDOUCHOVA H., BARTONIČKA T., BERKOVÁ H., BRICHTA J., CERNÝ J., KOVACOVÁ V., KOLARIK M., KÖLLNER B., KULICH P., MARTÍNKOVÁ N., ŘEHÁK Z., TURNER G. G., ZUKAL J. & PIKULA J., 2015: *Pseudogymnoascus destructans*: Evidence of virulent skin invasion for bats under natural conditions, Europe. *Transboundary and Emerging Diseases* [Hoboken], **62**(1): 1–5.
- BARTONIČKA T., ŘEHÁK Z., FLOUSEK J. & FURMANKIEWICZ J., 2015: *Netopýři českých a polských Krkonoš*. Správa Krkonošského národního parku, Vrchlabí, 183 pp.
- POPRACH K., ŘEHÁK Z., ZWACH I. & MACHAR I., 2016: Applying of indicator vertebrate species to environmental assessment in the landscape: Danube-Oder-Elbe water canal, in the Czech Republic. *Journal of Landscape Ecology* [Praha], **9**(2): 61–82.
- ŘEHÁK Z., 2016: Nové druhy letounů ve fauně České republiky. *Zooreport – Magazín pro Přátele Zoo Brno*, Odborná Příloha *Zooreport*. Peleos, s.r.o., Brno, 4 pp.
- BARTONIČKA T., BANDOUCHOVA H., BERKOVÁ H., BLAŽEK J., LUČAN R., HORÁČEK I., MARTÍNKOVÁ N., PIKULA J., ŘEHÁK Z. & ZUKAL J., 2017: Deeply torpid bats can change position without elevation of body temperature. *Journal of Thermal Biology* [Amsterdam], **63**: 119–123.
- BARTONIČKA T., BRUMOVSKÁ M., FLOUSEK J., HORÁČEK D., JAHELKOVÁ H., JAWORSKA M., ŘEHÁK Z. & FURMANKIEWICZ J., 2017: Bat activity in the Czech and Polish part of the Krkonoše Mts. revealed by bat detectors. *Veröffentlichungen des Museums der Westlausitz* [Kamenz], **2016**: 47–56.
- BLAŽEK J., ZUKAL J., BANDOUCHOVA H., BERKOVÁ H., KOVACOVÁ V., MARTÍNKOVÁ N., PIKULA J., ŘEHÁK Z., SKRABANEK P. & BARTONIČKA T., 2019: Numerous cold arousals and rare arousal cascades as a hibernation strategy in European *Myotis* bats. *Journal of Thermal Biology* [Amsterdam], **82**: 150–156.
- ŘEHÁK Z., 2022: Historie zoologie – vertebratologie na PŘF MU. Pp. 124–132. In: GELNAR M. & JAYASUNDERA Z. (eds.): *Dějiny psané přírodovědci: Vývoj vědních oborů na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity*. Masarykova univerzita, Brno, 1000 pp.